

Internetconsultatie beperken verkooppunten tabaksproducten en aanverwante producten

Reactie gemeente Amsterdam

Deel 1: Reactie op de consultatievraag

Amsterdam is voorstander van het zo snel mogelijk beperken van de verkoop van tabaks- en aanverwante producten tot tabaksspecialzaken. In lijn met de reactie van GGD-GHOR Nederland vindt ook Amsterdam dat tabaksverkoop zo snel mogelijk moet zijn voorbehouden aan specialzaken. En dat er een vergunningstelsel moet worden ingevoerd, zodat gemeenten kunnen sturen op de hoeveelheid en de locatie van tabaksverkooppunten.

Het college zet zich in voor een nicotinevrije stad. De ambitie is dat in 2040 minder dan 5% van de Amsterdammers nog nicotineproducten gebruikt, en dat een generatie is opgegroeid die nooit in aanraking is geweest met nicotine.. Uit de (landelijke) doorrekening van het RIVM¹ blijkt dat met de maatregelen die in het Nationale Preventieakkoord zijn vastgesteld, waaronder de nu voorgestelde verkoopverboden, het percentage rokers weliswaar significant zal dalen, maar niet het beoogde doel van maximaal 5% rokers zal worden behaald. Er is dus meer nodig dan wat al was afgesproken. Amsterdam werkt momenteel aan de ontwikkeling van een strategie Amsterdam Nicotinevrij om hier extra inzet op te doen.

Vandaag de dag kiezen al drie van de vier volwassen Amsterdammers voor een leven zonder nicotine. Scholen en zorginstellingen hebben grote stappen gezet om een rookvrije en gezonde omgeving te creëren. Gezondheidsorganisaties hebben allianties gevormd en overeenkomsten gesloten om te werken aan een nicotinevrije toekomst. Tegelijkertijd zijn er verontrustende ontwikkelingen, zoals het toenemende nicotinegebruik onder jongeren, zowel in de vorm van roken als vaperen. Met verleidelijke reclame, gevaarlijke producten en dubieuze marketingstrategieën speelt de tabaksindustrie opnieuw in op kinderen en jongeren met als doel om een nieuwe aanwas van verslaafden te krijgen. Het verdienmodel is eenvoudig maar schadelijk: verslaving betekent winst.

Er is geen tijd te verliezen: elke week raken honderden kinderen nicotineverslaafd. Om kwetsbare groepen in de samenleving, zoals kinderen en jongeren, te kunnen beschermen tegen de schadelijke effecten van nicotine zijn wet- en regelgeving nodig. Uit onderzoek² blijkt dat jongeren in hun dagelijks leven veelvuldig worden blootgesteld aan tabaksverkooppunten en dat dit het risico op (beginnen met) roken verhoogt. In dit onderzoek uit 2020 zijn alle Amsterdamse tabaksverkooppunten in kaart gebracht. Amsterdam blijkt meer verkooppunten per buurt te hebben dan andere grote gemeenten, met een zeer sterke concentratie in het centrum. Bovendien beschikt Amsterdam over een groot aantal verkooppunten op loopafstand van middelbare scholen. Gemiddeld waren er in 2020 4,6 tabaksverkooppunten binnen een straal van 500m van een Amsterdamse middelbare school. Uit dit onderzoek komt ook naar voren dat het in 2024 ingevoerde verbod op verkoop in supermarkten weinig impact op rokende jongeren zal hebben – zij kopen hun tabaksproducten voornamelijk in gemakszaken, omdat daar in tegenstelling tot de supermarkt minder vaak leeftijdscontroles plaatsvinden³. Door de verkoop te beperken tot

---

¹ [Doorrekening impact Nationaal Preventieakkoord: deelakkoord roken. Worden de ambities voor 2040 bereikt? | RIVM](#)

² Amsterdam UMC / Tabak uit het zicht (2020): Terugdringen van tabak in de winkelomgeving. Onderzoeksresultaten en aangrijpingspunten voor beleid.

³ [The role of the local retail environment in the tobacco-purchasing behaviour of underage adolescents in Amsterdam - Denise A M Peeters, Tessa R D van Deelen, Anton E Kunst, Bas van den Putte, Mirte A G Kuipers, 2023](#)

speciaalzaken, waar doorgaans alleen volwassen rokers komen, worden jongeren beschermd tegen de verleiding om deze producten te kopen. Bovendien draagt een verminderde zichtbaarheid van roken bij aan het versterken van de norm dat roken niet normaal is.

Amsterdam werkt al hard aan het rookvrij maken van de omgeving. Het verminderen van de verkoop en zichtbaarheid van nicotineproducten is daarnaast een effectieve manier om de blootstelling van kinderen en jongeren aan nicotineproducten te verminderen. Daarom spoort Amsterdam het rijk aan om haast te maken met de invoer van wet- en regelgeving die de verkoop van nicotineproducten beperkt, en die gemeenten middelen geeft om dit te kunnen reguleren.

Deel 2: Aandachtspunten

Aandachtspunt 1: Afbouw verkooppunten kan en moet sneller: vanaf 2028 verkoop voorbehouden aan speciaalzaken

Ieder jaar dat we wachten op nieuwe maatregelen betekent dat er nieuwe nicotineverslaafden bijkomen en meer mensen zullen (over)lijden aan de gevolgen van roken. Vooral de trend dat meer kinderen en jongeren beginnen met roken en vaperen is zorgwekkend. In Amsterdam zien we dat 13% van de 16-17-jarigen, 22% van de 18-22-jarigen en 24% van de 21-25-jarigen tenminste wekelijks rookt. 34% van de vierdeklassers heeft ooit gevaped⁴. Willen we een verschil maken en samenwerken aan een rookvrije generatie, dan telt hier elk jaar.

De afbouw van tabaksverkoop door tankstations en gemakszaken moet daarom zo snel mogelijk plaatsvinden. Rokende jongeren kopen hun nicotineproducten graag in deze zaken, omdat de leeftijdscontrole en het toezicht hier minder zijn. Uiterlijk in 2028 moet de verkoop van tabak zijn voorbehouden aan tabaksspeciaalzaken. Daarbij is van belang dat er in die zaken leeftijdscontrole plaatsvindt, want ook hier zal de incentive om te verkopen sterk zijn.

Er is veel draagvlak voor het versnellen van de afbouw naar alleen tabaksspeciaalzaken. Negen op de tien Nederlanders vinden dat benzinestations (88%) en gemakszaken (88%) binnen 3 jaar zouden moeten stoppen met de verkoop van nicotineproducten. Ruim zes op de tien Nederlanders vindt dat dit zelfs binnen één jaar voor benzinestations (63%) en gemakszaken (65%) moet gebeuren. **Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.**

Aandachtspunt 2: Waak voor extra vertraging beoogde invoeringsdatum e-sigaret in speciaalzaak

Het vapegebruik onder jongeren is zorgwekkend. Sinds de opkomst van de e-sigaret en de vape neemt het aantal kinderen en jongeren dat rookt sinds jaren weer toe. Het college is dan ook blij met het actieplan ter bestrijding van illegale vapes en vapevloeistoffen, waaraan het rijk momenteel werkt (zie ook de brief van wethouder Scholtes aan staatssecretaris Karremans van 12 december). In het kamerdebat rondom het burgerinitiatief van Nicotinee bleek er onder de kamerleden veel draagvlak te zijn voor nicotinebeschermende maatregelen voor kinderen en jongeren. Er zijn moties aangenomen die onder meer oproepen om stopen-met-rokentrajecten beter toe te spitsen op jongeren en om zorgverleners gegevens over vapegerelateerde gezondheidsschade te laten verzamelen. Ook zal er onderzoek worden gedaan naar de mogelijkheid om een generatiegebonden verkoopverbod in te stellen.

In dit licht is het van het grootste belang dat het beperken van de verkoop van e-sigaretten en vapes tot speciaalzaken geen vertraging oploopt. Dit zou eerst in 2025 in werking treden, maar vanwege

---

⁴ Gezondheidsmonitor Jongvolwassenen 2024

de complexiteit werd dit al uitgesteld tot 2026. In het wetsvoorstel wordt aangekondigd dat ernaar wordt gestreefd om deze wetswijziging per 1 januari 2026 in werking te laten treden. Wij roepen de regering op zich ervoor in te zetten om de verkoop van e-sigaretten vanaf 1 januari 2026 voor te behouden aan speciaalzaken. Het zou onwenselijk zijn als dit nóg meer vertraging oploopt.

Aandachtspunt 3: Grip op aantal en locaties van verkooppunten via vergunningstelsel

Het college wil de verkrijgbaarheid en zichtbaarheid van nicotineproducten in de Amsterdamse wijken reguleren, maar beschikt op dit moment niet over passend juridisch instrumentarium. Momenteel wordt onderzocht welke mogelijkheden voor de gemeente wel openstaan, mede naar aanleiding van schriftelijke vragen hierover van de gemeenteraad, maar de mogelijkheden zijn zeer beperkt.

Op dit moment wordt de vestiging van nieuwe tabaksverkooppunten volkomen bepaald door de markt. Het staat ondernemers vrij om tabaksspeciaalzaken te openen waar ze maar willen. Met de invoer van een vergunningstelsel zou de gemeente grip krijgen op het totale aantal en de locaties van verkooppunten van nicotineproducten in de stad. Het wordt daarmee mogelijk om een grens te stellen aan het totale aantal verkooppunten, maar ook om een maximum per buurt in te stellen en te voorkomen dat het aanbod zich concentreert in armere buurten of op plekken waar veel kinderen en jongeren komen.

Door de verkoop van tabaks- en aanverwante producten te beperken tot speciaalzaken en het invoeren van een vergunningstelsel wordt bovendien ook het handhaven van de tabakswet makkelijker. Dit komt doordat andere verkoopbeperkingen, zoals bijvoorbeeld het smaakjesverbod voor vapes en de leeftijdsgrens, op minder plekken gecontroleerd hoeven te worden. Hierbij is het wel belangrijk om extra aandacht te hebben voor de niet-reguliere verkoopkanalen, zoals social media.